

Repræsentationsarbejde i den danske filmindustri

Tess Skadegård Thorsen:

Racialized Representation in Danish Film: Navigating Erasure and Presence

Ph.D.-afhandling 2020, 238 sider.

Af Steen Ledet Christiansen

Professor MSO, Engelsk, Aalborg Universitet

Tess Skadegård Thorsen indleverede i 2020 sin Ph.D.-afhandling *Racialized Representation in Danish Film: Navigating Erasure and Presence* ved Aalborg Universitet. Jeg havde fornøjelsen af at være formand for bedømmelsesudvalget, sammen med lektor Ylva Habel og Senior Lecturer Anamik Saha. Det nedenstående skal dog læses som min anmeldelse af afhandlingen, ikke det samlede bedømmelsesudvalgs holdning, omend det skal understreges at bedømmelsesudvalget var enigt om, at afhandlingen er glimrende og vellykket.

Thorsens afhandling omhandler den racialiserede repræsentation i den danske filmindustri, både foran og bag ved kameraet. Med udgangspunkt i en socialkonstruktivistisk forståelse af race, benyttes en såkaldt mosaikmetodologi – en metode, som trækker på interviews, observationer af filmproduktioner (både før, under og efter optagelserne), industri-events, arkivforskning, samt politiske diskussioner og forslag. Omend sådan en metodisk tilgang er utraditionel, er det nødvendigt for at belyse den danske filmkulturs

deltagelse i den offentlige diskurs af og om racialiserede personer.

Thorsens afhandling er dermed et vigtigt bidrag til forståelsen af både dansk filmkultur og racialiseringsprocesser i Danmark. Hendes intersektionelle tilgang sikrer, at den danske filmindustri – herunder statsstøtten gennem Det Danske Filminstitut (DFI) – forstås i krydsfeltet af film, kulturelle og politiske handlinger. Disse tre akser udvikles gennem Thorsens primære teoretiske tilgang: repræsentationens logik.

Repræsentationsteorien som Thorsen benytter kommer primært fra Stuart Halls klassiske, banebrydende arbejde. Halls arbejde viste, hvordan produktionen former den kulturelle repræsentation. Thorsen benytter på fin vis denne logik til at analysere og kritisere den danske filmproduktion for at have en lang række blinde vinkler over for racialisering og racialiserende praksisser og handlinger.

Et godt nedslag er Thorsens analyse af hættrøjen som overdetermineret og ikke-italesat racialiserende objekt. Gennem hendes adgang

til filmproduktioner udfolder Thorsen en længere analyse af kostumevalg og styling på en konkret (anonym) produktion. Instruktør og kostumieren diskuterer, hvilket kostume hovedpersonen skal have. Instruktøren vil gerne undgå en stereotyp fremstilling af ikke-hvide danskere, mens kostumieren hellere vil udtrykke handling og karakteristik gennem kostumevalget. Race og klasse fremtræder ikke som direkte emne, men danner alligevel baggrund for diskussion. Kompromiset bliver en rød hættetrøje med lynlås, for "han skal ikke ligne en af dem..." (Thorsen 165).

Denne produktionsbeslutning og Thorsens analyse af den er et klassisk Hall-eksempel af, hvordan produktionen bevidst og ikke-bevidst afgrænser og determinerer repræsentationen af karakterer; i dette tilfælde en ikke-hvid dansk mand. En lang række kodninger foldes ind i denne repræsentation, i forventning af at publikum afkoder denne repræsentation i overensstemmelse med kodningen. Det er til afhandlingens – og Thorsens – fortjeneste, at analysen ikke stopper her. I stedet slutter Thorsen repræsentationens cirkel ved også at analysere, hvordan tidligere historiske og kulturelle repræsentationer er med til at forme og determinere produktionen. Dermed afsløres en lang række kompleksiteter på produktionssiden, som primært må stå som åbne spørgsmål, men dog er meget sigende, alligevel. Er instruktørens første ønske om, at karakteren skal være en "Hugo Boss-type" et udtryk for indsocialiseret hvidhed, gjort endnu mere komplekst af, at Hugo Boss designede naziuniformer? I hvor høj grad bærer hættetrøjen samme symbolkodning i Danmark, som den gør i USA? Samtidigt er hættetrøjen også tvetydig – den kan referere til berømtheders brug af hættetrøjer i lige så høj grad, som den kan referere til kriminelle handlinger. Hættetrøjen som et ekstra lag hud er nok med til at skjule ens identitet, men om den kun kan afkodes som en kriminel maske, eller om den også kan være et udtryk for at ville beskytte sin identitet i en kultur, som ikke accepterer ens identitet, står ligeledes åbent. Det er dybdegående analyser som disse, der viser Thorsens indsigt

i repræsentationspraksisser som dybt komplekse og dynamiske assemblager.

Thorsens analyser er sensitive over for sådanne komplekse forhold, især fordi Thorsen er velbevandret i den nyeste forskning inden for repræsentation og kritisk raceteori. Dette indblik bliver dog til tider afhandlingens svaghed, forstået på to måder. For det første fremstår afhandlingen som kraftigt analytisk motiveret – den vil kritikken af den danske filmkultur og -produktion. Dette er glimrende, nødvendigt og presserende. Rent strukturelt lever afhandlingen dog ikke helt op til denne motivation, simpelthen fordi analyserne først kommer over halvvejs inde i afhandlingen. Dermed når man som læser relativt sent til det afhandlingen rent faktisk vil opnå – repræsentationsanalyser af danske filmproduktioner.

Den anden problemstilling i afhandlingens teoretiske bredde er, at inklusionen af en del af disse teoretiske landvindiger fremstår selvmotiverende. Det vil sige, at man som læser forventes at være interesseret i teoretiske indblik på deres egne præmisser, uden at de nødvendigvis udfoldes eller benyttes i videre grad senere i afhandlingen. Som teoriglade akademiker er det ikke det store problem for mig som læser, men det skaber dog stadig en ubalance mellem teoretisk diskussion og analytisk brug. F.eks. gør Thorsen en del ud af intersektionel teori, hvilket er forståeligt, men afhandlingen er primært fokuseret på racialisering, hvorfor den intersektionelle analyse nødvendigvis ikke er så fremtrædende.

Disse kritikpunkter til trods fremstår afhandlingen stadig som et vægtigt bidrag til den kritiske diskussion af dansk filmkultur og -produktion. Thorsens grundige analyser af mange forskellige facetter af dansk film forfrisker og fornyr repræsentationsanalysen, som et vigtigt værktøj for at forstå de materielle og symbolske lag i den danske filmindustri. Thorsens idé om repræsentationsarbejde, som en kobling og relation til både reparationsarbejde og diversitetsarbejde, er et vitalt startskud til videre diskussioner og analyser – både inden for og uden for academia.